

2022-09-30
Dnr 2021-140

Revisorsinspektionen
Swedish Inspectorate of Auditors

Tematillsyn – revisionsföretagens ägande och struktur

Postadress/Postal address
Box 24014
104 50 Stockholm
Sweden

Besöksadress/Visiting address
Karlavägen 104
www.revisorsinspektionen.se
ri@revisorsinspektionen.se

Telefon/Telephone
08-738 46 00
+46-8-738 46 00

Org.nr
202100-4805

Vad är en tematillsyn?

Tematillsyn är en viktig del i Revisorsinspektionens förebyggande tillsyn och i arbetet med att utveckla god revisors- och revisionssed. Den är ett komplement till inspektionens två övriga tillsynsformer; kvalitetskontroll och riskbaserad tillsyn.

En tematillsyn riktar sig till revisionsbranschen som helhet och omfattar normalt flera revisionsbolag/revisorer i syfte att få en bättre helhetsbild samt kunna identifiera gemensamma utmaningar, ”best practice” eller ett förbättringsbehov för branschen. Syftet är att på sikt höja revisionskvaliteten och yrkesetiken genom att ge branschen vägledning inom det område som tillsynen avser.

Innebörden av uttalandena och slutsatserna i en tematillsynsrapport följs regelmässigt upp inom ramen för Revisorsinspektionens övriga tillsynsverksamhet.

Sammanfattning

Vid myndighetens olika kontakter med företrädare för revisionsföretag har det framkommit att det råder viss oklarhet om vilka typer av företag som revisionsföretag får äga andelar i och hur olika bestämmelser om ägande förhåller sig till varandra. Myndigheten har mot denna bakgrund genomfört en tematillsyn om revisionsföretagens ägande och hur de får strukturera sin verksamhet. Denna tematillsyn är avsedd att ge svar om innehållet i reglerna, att väcka frågor och att öppna diskussionen om en möjlig väg framåt.

Tematillsynen har gett bilden att de registrerade revisionsbolagens innehav och strukturer i huvudsak ligger i linje med lagstiftningen. Det har emellertid också framkommit exempel på innehav och strukturer som kan anses vara tveksamma, eller i vissa fall otillåtna.

Tematillsynen har visat att bestämmelserna om ägande och struktur i revisorslagen (2001:883) är svårtillgängliga. Detta gäller särskilt 10 § 2, som är tänkt att innebära en lättnad från tidigare regler med det uttryckliga syftet att tillåta revisionsföretagen att placera överlikviditet i börsnoterade aktier. Detta är dock inte helt enkelt att förstå genom bestämmelsens ordalydelse.

Revisorsinspektionen drar i rapporten följande övergripande slutsatser.

- För att bedöma om ett innehav av andelar i ett annat företag är tillåtet behöver ett antal bestämmelser i revisorslagen analyseras. Det som till synes verkar vara avgränsat till frågan om ett visst ägande är tillåtet kan vid en närmare granskning samtidigt visa sig vara en fråga om verksamhetsformer och struktur.
- Det är av betydelse i vilket perspektiv man analyserar frågan om tillåtet ägande och i vilken situation ägandet uppstår.
- Naturligt samband, ägarbolag och utspädning är begrepp som kan leda till tolkningsfrågor.

Dessa slutsatser illustrerar oklarheter inom området. Eftersom det är önskvärt både för branschen och för Revisorsinspektionen att reglerna och hur de ska tillämpas är tydliga är myndigheten öppen för en fortsatt diskussion i dessa frågor och för en översyn av reglernas utformning.

Innehåll

1	Inledning och syfte	5
1.1	Avgränsning	5
1.2	Metod	5
2	Rättslig reglering, ändamål och skyddssyften.....	6
2.1	Rättslig reglering	7
2.2	Ändamål och skyddssyften.....	10
3	Slutsatser och exempel	11
3.1	Ägarbolaget	11
3.2	Utspädningen	12
3.3	Fastighetsbolaget	14
3.4	Skidstugan.....	15
3.5	Redovisningsbyrå	16
3.6	Servicebolaget	17
3.7	Det vilande bolaget	18
4	Avslutande kommentarer och vägen fram	19

1 Inledning och syfte

Revisorsinspektionen får kontinuerligt frågor kring hur revisorer och revisionsföretag får strukturera sin verksamhet och sitt ägande av andra företag. Det visar sig ofta att frågorna om ägande och verksamhetsstruktur är svåra att hålla isär. Den här tematillsynen behandlar därför frågor om såväl revisionsföretagens ägande som hur revisionsföretag får strukturera sin verksamhet.

Tematillsynen har utgått från hypotesen att det kan ifrågasättas om 10 § 2 revisorslagen har en ändamålsenlig utformning med hänsyn till vad som är lagstiftarens avsikt.

Det närmare syftet med tematillsynen har varit att:

- Kartlägga förekomsten av ägande enligt 10 § 2 revisorslagen såväl till omfattning som inriktning och analysera om detta ägande är förenligt med revisorslagen.
- Erhålla ett bättre kunskapsläge för Revisorsinspektionen samt för revisionsbranschen.
- Sammanställa ett underlag som ska kunna ligga till grund för fortsatta aktiviteter; såsom exempelvis informationsinsatser eller, om tillsynen visar på ett sådant behov, en begäran om lagändring.

1.1 Avgränsning

Tematillsynen har avgränsats till de registrerade revisionsbolagens ägande, men de iakttagelser och slutsatser som dras i rapporten gäller på samma sätt för revisionsföretag som inte är registrerade om inte annat framgår av sammanhanget. Merparten av de registrerade revisionsbolagen är aktiebolag. Fokus för rapporten är därför i huvudsak de regler som gäller för dessa, även om också handelsbolag kan vara registrerade revisionsbolag.

1.2 Metod

Tematillsynen har genomförts under perioden mars 2021 till september 2022.

Information från de registrerade revisionsbolagen (i detta avsnitt även benämnt företaget) har hämtats in genom en enkät där respektive företag har fått besvara ett antal frågor på området. Enkäten skickades till Sveriges samtliga registrerade revisionsbolag, vid tillfället

185 stycken. Av dessa svarade 156 vilket innebär en svarsfrekvens på 84 procent. Deltagandet var frivilligt. Rapporten är anonymiserad.

I enkäten efterfrågades följande information.

- a) Redogör för ert registrerade revisionsbolags direkta eller indirekta innehav av andelar i andra företag enligt 10 § punkt 1 revisorslagen.
- b) Redogör för ert registrerade revisionsbolags direkta eller indirekta innehav av andelar i andra företag enligt 10 § punkt 2 revisorslagen.
- c) Ange företagsnamn, organisationsnummer och en beskrivning av vilken verksamhet som bedrivs i respektive företag som andelar innehas i enligt punkt a och b.

Företagen ombads även att ge in ett organisationsschema med en beskrivning av hela den ägarstruktur/koncern i vilket de ingick. Av schemat skulle framgå vilka juridiska personer (med angivande av företagsnamn och organisationsnummer) som var delägare i företaget. För fysiska personer som var delägare i företaget skulle ägarfördelningen mellan kvalificerade revisorer och andra anges (namn behövde inte anges). Det skulle också uppges om företaget i sin tur var delägare i något annat bolag. Detsamma gällde för alla bolag som ingick i samma ägarstruktur/koncern. Ägarandelarna skulle anges i procent (för aktiebolag även procentandelarna av röstetalet för samtliga aktier).

Avslutningsvis gavs företagen en möjlighet att lämna övriga synpunkter eller kommentarer till reglerna inom detta område som kunde vara till nytta för tematillsynen.

Den undersökning av ägandestrukturer som har gjorts har inbegripit uppgifter om ägande både uppåt och nedåt. Med uppåt avses vilka personer eller associationer som äger det registrerade revisionsbolaget (ägarledet). Med nedåt menas vilket ägande som det registrerade revisionsbolaget har i flera led. Vid undersökningen har en bedömning gjorts av om det registrerade revisionsbolagets ägande, främst nedåt, är förenligt med lagstiftningen.

2 Rättslig reglering, ändamål och skyddssyften

För att kunna bedöma om ett revisionsföretags ägande är förenligt med 10 § revisorslagen behöver fler bestämmelser i revisorslagen beaktas. I detta avsnitt redogörs för innehållet

i dessa bestämmelser och relevanta förarbetsuttalanden. Avslutningsvis redogörs för vilka ändamål och skyddssyften som finns bakom reglerna.

2.1 Rättslig reglering

10 § – verksamhetsregler

10 § Om revisionsverksamheten utövas i ett handelsbolag eller ett aktiebolag, får ingen annan verksamhet utövas i bolaget än sådan som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet. Bolaget får inneha andelar i andra företag endast om

- 1. företaget är ett revisionsföretag eller ett företag som avses i 11 § andra stycket, eller*
- 2. innehavet har ett naturligt samband med revisionsverksamheten.*

Revisionsverksamhet definieras i 2 § 8 som a) verksamhet som består i sådan granskning av förvaltning eller ekonomisk information som utmynnar i en rapport eller någon annan handling som är avsedd att utgöra bedömningsunderlag även för någon annan än uppdragsgivaren, samt b) rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid granskning enligt a).

Verksamhet som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet har i förarbetena beskrivits som verksamhet av sådan karaktär att det är naturligt att en revisor i allmänhet sysslar med den.¹ Detta syftar på den verksamhet som får utövas i bolaget.

Begreppet *sidoverksamhet* förekommer inte i bestämmelsen, men har som framgår nedan betydelse i sammanhanget. Sidoverksamhet är i praktiken negativt definierat och kan beskrivas som all verksamhet som bedrivs av en revisor eller ett revisionsföretag som inte utgör revisionsverksamhet eller verksamhet som har naturligt samband med revisionsverksamhet.

Revisionsföretag definieras i 2 § 4 som a) en revisor som utövar revisionsverksamhet som enskild näringsidkare, b) ett enkelt bolag med annan revisor, ett handelsbolag eller ett aktiebolag som en revisor utövar revisionsverksamhet i, eller c) ett företag som av en behörig myndighet i en annan stat inom EES än Sverige har godkänts att utföra lagstadgad revision.

Innehav [som] har ett naturligt samband med revisionsverksamheten definieras inte i revisorslagen. Detta tar sikte på syftet med innehavet, inte på den verksamhet som bedrivs i det företag som andelarna innehas i. Tidigare gällde att revisionsföretag inte alls fick inneha andelar i

¹ Prop. 2000/01:146 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*, s. 91.

andra företag än revisionsföretag och sådana företag som avses i 11 § andra stycket, s.k. ägarbolag. För definitionen av ägarbolag, se den paragrafen. Av förarbetena framgår följande.

Innehav av andelar i andra företag är tillåtet enligt andra punkten i paragrafen, [som i prop. 2012/13:61 var ny, *RI:s anm.*], om innehavet har ett naturligt samband med revisionsverksamheten. Bestämmelsen är avsedd att möjliggöra för revisionsföretaget att i kapitalförvaltande syfte placera företagets överlikviditet i t.ex. börsnoterade aktier. För att en sådan placering ska anses vara i sin ordning bör det fordras att värdet av de förvärvade aktierna är förhållandevis begränsat i relation till revisionsföretagets nettoomsättning och balansomslutning samt att det inte är fråga om någon aktiv handel med värdepapper. De närmare förutsättningarna för undantaget får utvecklas i Revisorsnämndens praxis. Revisionsföretagets innehav av andelar i andra företag får inte inkräkta på revisorns opartiskhet och självständighet. Även om innehavet är förenligt med ifrågakavande bestämmelse, måste det också ske en prövning enligt den s.k. analysmodellen (21 § [numera 21 a §, *RI:s anm.*]).²

11 § – verksamhetsregler

11 § En revisor får utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller i ett aktiebolag endast om följande fyra villkor är uppfyllda:

- 1. Bolaget är inte i konkurs eller likvidation.*
- 2. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag.*
- 3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.*

4. Bolaget är redbart och i övrigt lämpat att utöva revisionsverksamhet i.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska med en revisors direkta ägande jämföras indirekt ägande genom ett eller flera handelsbolag eller aktiebolag som uppfyller följande tre villkor (ägarbolag):

- 1. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag eller av andra ägarbolag.*
- 2. Bolaget utövar inte någon annan verksamhet än a) revisionsverksamhet, b) verksamhet som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet eller c) ägande av revisionsföretag eller annat ägarbolag.*
- 3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.*

Trots första och andra styckena får revisionsverksamhet också bedrivas enligt de villkor för registrerade revisionsbolag som föreskrivs i 13–15 §§.

Det som sägs i första stycket 3 och andra stycket 3 avser inte styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som är utsedda enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

I paragrafens andra stycke definieras begreppet *ägarbolag*. Under vissa förutsättningar är det möjligt för ett sådant att vara ägare till ett revisionsföretag (s.k. indirekt ägande).³ En första förutsättning för det är att ägarbolaget i sin tur ägs, direkt eller indirekt genom bolag, av revisorer. Någon begränsning av antalet sådana ägarbolag som får sättas in mellan revisorn och revisionsverksamheten finns inte. Detta framgår av formuleringen

² Prop. 2012/13:61, s. 66.

³ Prop. 2000/01:146 *Förenad årsredovisning och bokföringsbrott samt några revisorsfrågor*, s. 93.

”ägande genom ett eller flera handelsbolag eller aktiebolag”. Ägarbolaget får vidare inte driva någon annan verksamhet än revisionsverksamhet och sådan verksamhet som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet. Det får alltså inte bedrivas någon sidosverksamhet i ett ägarbolag. Härutöver får ägarbolaget inneha andelar i andra företag, men det får i så fall enbart vara fråga om andelar i revisionsföretag eller annat ägarbolag som uppfyller de krav som ställs på ägarbolag. Slutligen förutsätts att vissa ledande befattningar i de överordnade bolagen innehas av revisorer.

14 § – registreringsregler

Ett aktiebolag som utövar revisionsverksamhet får registreras som revisionsbolag, om det uppfyller villkoren i 10 och 11 §§.

Om följande tre förutsättningar är uppfyllda, får ett aktiebolag registreras som revisionsbolag, trots att villkoren i 11 § första stycket 2 och 3 inte är uppfyllda:

1. Aktier i bolaget med mer än hälften av röstetalet ägs av revisorer eller ett eller flera registrerade revisionsbolag.

2. Mer än hälften av styrelseledamöterna och mer än hälften av styrelsesuppleanterna samt den verkställande direktören är revisorer.

3. I bolagsordningen anges att styrelsen är beslutför endast om mer än hälften av de närvarande ledamöterna är revisorer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka villkor som gäller för att ett aktiebolag som bedriver revisionsverksamhet ska få registreras. Bestämmelserna utgör undantag från vissa av reglerna i 11 § första stycket. De innebär att det i registrerade revisionsbolag är möjligt att ha andra än revisorer som ägare, så länge mer än hälften av rösterna i företaget kontrolleras av revisorer eller registrerade revisionsbolag. Det ställs även krav på en majoritet av revisorer i styrelsen och att den verkställande direktören är revisor.

15 § – registreringsregler

Vid tillämpningen av 14 § andra stycket 1 ska med revisors direkta ägande jämföras indirekt ägande genom ett eller flera ägarbolag enligt 11 § andra stycket. Om ägarbolaget är ett aktiebolag, behöver dock endast aktier med mer än hälften av röstetalet ägas av revisorer eller av andra ägarbolag och endast mer än hälften av styrelseledamöterna och mer än hälften av styrelsesuppleanterna och den verkställande direktören vara revisorer.

Trots första stycket får ett aktiebolag registreras som revisionsbolag endast om revisorernas direkta eller indirekta ägande i bolaget motsvarar mer än hälften av röstetalet i bolaget.

I första stycket slås fast i vilken utsträckning de krav som ställs upp i 14 § andra stycket 1 vad gäller bolagets ägarkrets kan tillgodoses genom indirekt ägande, dvs. genom att de revisorer som avses i den nämnda bestämmelsen skjuter in ett eller flera ägarbolag mellan sig och revisionsbolaget. Kraven för ägarbolag framgår av den ovan berörda bestämmelsen i 11 § andra stycket. I aktiebolag som är ägarbolag behöver dock endast aktier med

mer än hälften av röstetalet ägas av revisorer eller andra ägarbolag. Vidare behöver endast mer än hälften av styrelseledamöterna och mer än hälften av styrelsesuppleanterna i ägarbolaget vara revisorer. Innebörden av dessa undantag är att det inte ställs högre krav på revisorers inflytande i registrerade revisionsbolag som ägs indirekt genom ägarbolag än som ställs på revisionsbolag som ägs direkt av fysiska personer.

Andra stycket innebär att ägande av andra än revisorer inte får medföra att revisorernas ägarinflytande späds ut i för stor utsträckning.

2.2 Ändamål och skyddssyften

När det gäller ändamålen och skyddssyftena med bestämmelserna om ägande, struktur och verksamhetsformer är 10 § revisorslagen en portalparagraf. Det har i förarbetena till revisorslagen framhållits att för att kvaliteten i revisionsverksamheten ska upprätthållas är det viktigt att det bestämmande inflytandet i ett revisionsföretag förbehålls personer med insikt i de villkor som gäller för revisionsverksamhet. Det betonas också att det är väsentligt att för revisionen ovidkommande intressen inte tillåts influera verksamheten i revisionsföretaget.⁴

Frågan om revisionsföretagens värdepappersinnehav fick förnyad aktualitet år 2013 när 10 § revisorslagen ändrades. I förarbetena anfördes att en problematik var att ett revisionsföretag som drevs i bolagsform, till skillnad från den revisor som bedriver sin revisionsverksamhet som enskild näringsidkare, var förhindrad att placera sina likvida rörelsetillgångar i t.ex. börsnoterade aktier. Bolagets eventuella överlikviditet behövde då placeras på annat sätt, t.ex. på bankkonto. Detta bedömdes vara en olämplig ordning som inte heller torde ha varit avsedd. Kapitalförvaltning i mindre omfattning med en reell anknytning till revisionsföretaget ansågs ha ett naturligt samband med revisionsverksamheten, oavsett i vilken företagsform som revisorn driver sin verksamhet. Åtgärder som en revisor vidtar för att förvalta likvida rörelsetillgångar borde alltså kunna ske inom ramen för den verksamheten. Sådana åtgärder utgör i normalfallet inte i sig något hot mot revisorns oberoende. Mot denna bakgrund föreslog regeringen att även handelsbolag och aktiebolag i vilka revisionsverksamhet utövas skulle få äga andelar i andra företag än revisionsföretag, under förutsättning att innehavet hade ett naturligt samband med revisionsverksamheten. Ett aktieköp får dock inte medföra att förtroendet för revisorns opartiskhet och självständighet rubbas. Aktieinnehavet ska beaktas vid den prövning

⁴ Prop. 2000/01:146, s. 69 och 74 ff.

enligt den s.k. analysmodellen som ska göras för varje uppdrag i revisionsverksamheten (21 a §).⁵

3 Slutsatser och exempel

Utifrån de svar som kom in på den enkät som skickades ut, se avsnitt 1.2, bedöms merparten av respondenternas ägande vara i linje med lagstiftningen. En del av de inkomna uppgifterna gav dock upphov till vissa tveksamheter. För en mindre andel av svaren framkom uppgifter om ägande som bedömdes inte vara fullt i enlighet med lagstiftningen. Några disciplinära eller andra åtgärder med anledning av detta är inte aktuella vid sidan av tematillsynens slutsatser.

I avsnitten nedan beskrivs ett antal fall som är baserade på information som har lämnats i enkätsvaren. Exempelen tar sikte på vanligt förekommande ägande, nyare tendenser och vissa återkommande problemområden.

3.1 Ägarbolaget

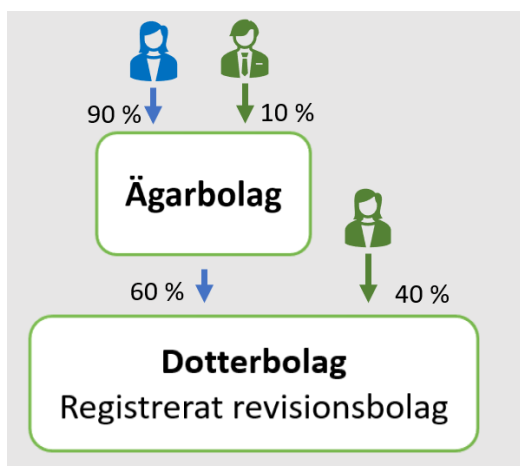
Två revisorer äger hälften vardera av ett ägarbolag. Ägarbolaget äger 100 procent av ett registrerat revisionsbolag. Det registrerade revisionsbolaget har placerat 100 000 kr av sin överlikviditet i börsnoterade aktier utan anknytning till någon revisor inblandad i ägarstrukturen. Ägandet är i detta fall i alla led förenligt med 10 § 2.

Det är vanligt förekommande med ett fåtal ägare av det registrerade revisionsbolaget. Det varierar om ägandet sker direkt av fysiska personer eller genom ägarbolag. De registrerade

⁵ Prop. 2012/13:61, s. 49, som i sin tur hänvisar till prop. 2000/01:146, s. 91, och Revisorsinspektionens beslut den 10 juni 2010, dnr 2010-443.

revisionsbolagen har i många fall inte uppgett något ägande enligt 10 § 2. Ett fåtal av de registrerade revisionsbolagen har uppgett att de har placerat överlikviditet i börsnoterade aktier eller fonder.

3.2 Utspädningen

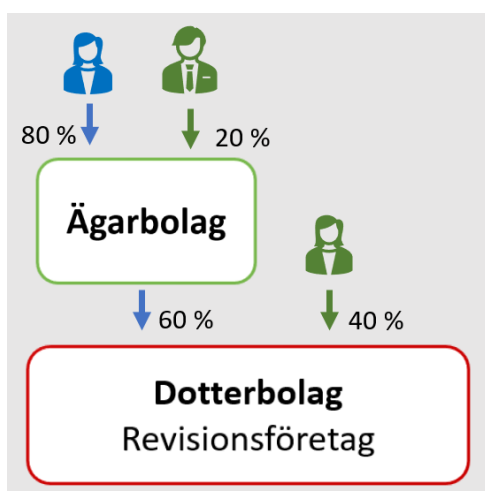

En revisor äger 90 procent av ett ägarbolag. Övriga 10 procent ägs av en lönekonsult.

Ägarbolaget äger i sin tur 60 procent av ett registrerat revisionsbolag. Övriga 40 procent ägs av en redovisningskonsult.

Enligt utspädningsregeln i 15 § andra stycket ska revisorernas ägande genom röstetal överstiga 50 procent. I detta exempel ägs det registrerade revisionsbolaget ytterst av revisorer till 54 procent ($0,90 \cdot 0,60$). Det är tillräckligt.

Alternativt exempel

En revisor äger 80 procent av ett ägarbolag. Övriga 20 procent ägs av en lönekonsult.

Ägarbolaget äger i sin tur 60 procent av ett revisionsföretag. Övriga 40 procent ägs av en redovisningskonsult.

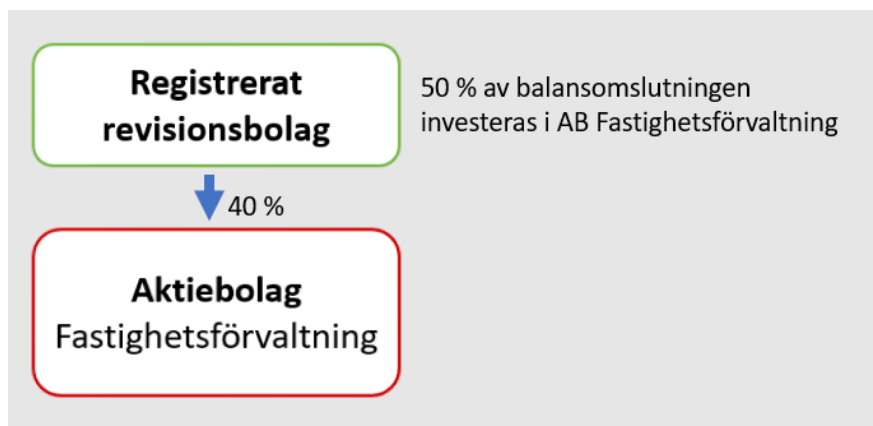
Revisionsföretaget kan inte registreras som revisionsbolag eftersom det ytterst ägs av revisorer till endast 48 procent ($0,80 \cdot 0,60$).

I detta fall kan konstateras att revisorerna visserligen har det bestämmande inflytandet eller kontrollen i varje led. Trots detta leder beräkningen till att ägandet inte är tillräckligt.

I enkätsvaren är det vanligt att främst redovisningskonsulter har ett ägande, understigande 50 procent, i det registrerade revisionsbolaget. Det är relativt vanligt att ägandet av ett registrerat revisionsbolag sker med beaktande av den särskilda utspädningsregel som finns i 15 § andra stycket läst tillsammans med 14 §. Registreringsreglerna för aktiebolag i 14 och 15 §§ utgör i denna situation undantag från 11 § första stycket 2 och 3.

Det kan därmed konstateras att kraven som uppställs på en verksamhet genom verksamhetsreglerna (10 och 11 §§) ska ses annorlunda vid en ansökan om registrering av ett revisionsföretag som revisionsbolag. Då ska i stället registreringsreglerna tillämpas (14 och 15 §§). Bedömningen av om ett ägande är tillåtet är med andra ord beroende av i vilken situation den görs, för s.k. inskjutna ägarbolag som i detta exempel krävs alltså inte att ägarbolaget ägs endast av revisorer. Jfr exempel 3.5 som behandlar ägarbolag som inte är inskjutna ovanför revisionsföretaget.

3.3 Fastighetsbolaget

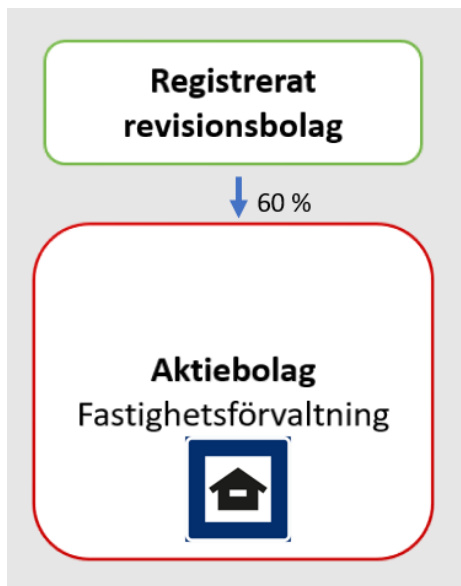

Ett mindre registrerat revisionsbolag investerar ett belopp som motsvarar 50 procent av balansomslutningen i ett aktiebolag som bedriver fastighetsförvaltning. Det innehar där- efter 40 procent av aktierna i bolaget. Fastighetsbolaget har ingen anknytning till det registrerade revisionsbolagets kontor eller klienter och revisionsverksamhet.

Fastighetsbolaget är inte ett revisionsföretag eller ägarbolag och ägandet är därför inte förenligt med 10 § 1. Fastighetsbolaget är inte heller börsnoterat varför investeringen inte heller som utgångspunkt är förenlig med 10 § 2. Om fastighetsbolaget hade varit noterat hade investeringen fortfarande kunnat ifrågasättas mot bakgrund av placeringens omfatt- ning. En betydligt mindre placering av överlikviditet, i börsnoterade aktier, hade dock varit tillåten. En sådan mindre placering får dock inte inkräkta på revisorernas opartiskhet och självständighet enligt 21 a §.

Om fastighetsbolaget ägt det registrerade revisionsbolagets kontor finns enligt praxis ett något större utrymme för en investering. Hindrande faktorer att beakta kan exempelvis vara om revisorerna har revisionsklienter inom liknande branscher och med geografisk närhet. Revisorn kan då behöva avböja eller avsäga sig revisionsuppdraget.

3.4 Skidstugan

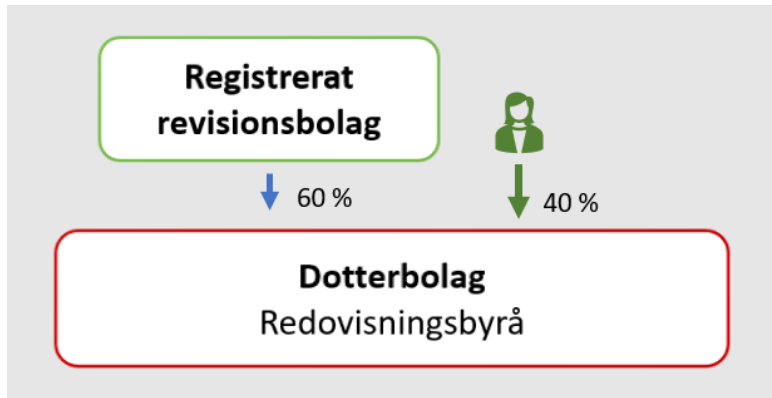

Ett större registrerat revisionsbolag köper en aktiepost om 60 procent av aktierna i ett onoterat aktiebolag som endast äger och förvaltar en skidstuga. Ägandet innebär en rätt att använda skidstugan. Tanken är att skidstugan ska kunna användas av revisionsbolagets personal.

Denna investering utgör inte ett innehav i ett revisionsföretag eller ägarbolag och är därför inte förenlig med 10 § 1. Det är inte heller fråga om en placering av överlikviditet och därför inte heller förenlig med 10 § 2.

Exemplet ovan är en ytterligare illustration av svårigheterna med att tillämpa bestämmelsen i 10 § 2. Det beror på att själva *innehavet* inte är en sådan placering av överlikviditet som berörs i förarbetena. Att verksamheten, personalvårdande aktiviteter, kan ha en naturlig koppling till revisionsverksamheten förändrar inte bedömningen. Detta berörs tidigare i paragrafen vad gäller frågan om vilken verksamhet som kan bedrivas i det registrerade revisionsbolaget. Som framgått kan inte en bedömning av ett ägande eller innehav göras utan att samtliga de bestämmelser som har betydelse för frågan beaktas. Exemplet väcker också frågan om rimligheten i reglernas utformning. I detta fall kan utfallet av bedömningen bli olika beroende på om den personalvårdande verksamheten bedrivs i det registrerade revisionsbolaget eller genom en annan delägd verksamhet. I det första fallet är bedömningen att det är tillåtet, i det andra att det inte är det.

3.5 Redovisningsbyrån

Ett registrerat revisionsbolag äger 60 procent av en redovisningsbyrå. Övriga 40 procent ägs av redovisningskonsulter.

Redovisningsbyrån är inte ett revisionsföretag. Det registrerade revisionsbolagets ägande i redovisningsbyrån är inte fråga om en placering av överlikviditet. I sådana fall kvarstår frågan om redovisningsbyrån är att bedöma som ett ägarbolag. Eftersom andra än revisorer äger del i redovisningsbyrån är den inte ett ägarbolag (se 11 § andra stycket 1).

Alternativt exempel

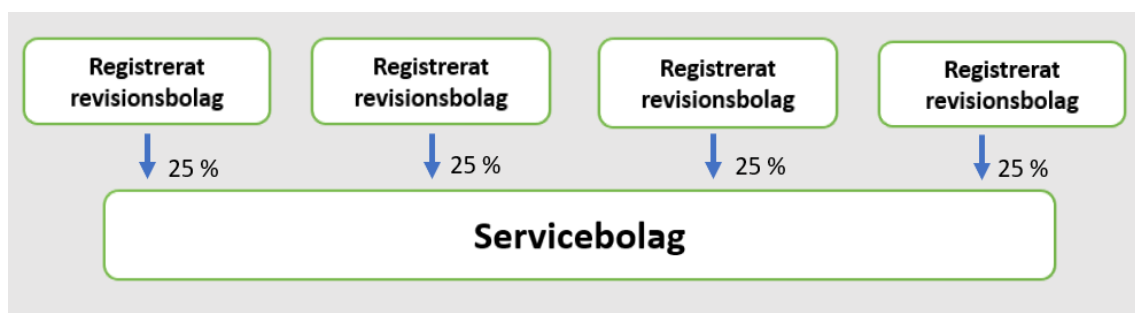

Om förutsättningarna ändras på så sätt att redovisningsbyrån är helägd av det registrerade revisionsbolaget skulle innehavet vara tillåtet. Det skulle dock inte vara tillåtet för det fall redovisningsbyrån bedrev sidoverksamhet (11 § andra stycket 2) alternativt om någon styrelseledamot i redovisningsbyrån inte var revisor (11 § andra stycket 3).

En slutsats som kan dras av detta exempel är att registreringsreglerna i 14 och 15 §§ endast avser hur det registrerade revisionsbolaget får ägas (uppåt). Det registrerade revisions-

bolagets egna ägande (nedåt) ska i stället bedömas med utgångspunkt i verksamhetsreglerna i 10 och 11 §§. Vilka krav som kan uppställas på s.k. ägarbolag skiftar alltså beroende på vilken situation som är aktuell (jfr exempel 3.2 som behandlar s.k. inskjutna ägarbolag). Noterbart är att ägarbolag enligt revisorslagen kan befinna sig längst ned i en ägarstruktur. Lagen innehåller inte något krav på att ägarbolaget måste äga något annat bolag.

3.6 Servicebolaget

Fyra registrerade revisionsbolag äger med lika andelar ett servicebolag. Servicebolaget har som verksamhet att arbeta med kundplattformar, service och fakturering åt revisionsbolagen. Den bedrivna verksamheten är av sådant slag att den om den bedrivits i de ovanliggande revisionsbolagen hade varit att betrakta som verksamhet med ett naturligt samband med revisionsverksamheten. Under förutsättning att ledningen i servicebolaget endast består av revisorer uppfyller servicebolaget definitionen av ett ägarbolag i 11 § andra stycket. De registrerade revisionsbolagens äganden är därför förenliga med 10 § 1.

Andra exempel på liknande ägande och frågeställningar gäller konsultföretag och programvaruföretag. Även i dessa fall är det en förutsättning att det inte bedrivs sidoverksamhet i de bolagen. Ett renodlat servicebolag är därför mindre problematiskt än ett bolag som bedriver blandad verksamhet.

3.7 Det vilande bolaget

Ett registrerat revisionsbolag förvärvar en redovisningsbyrå. Genom en omstrukturering överförs den verksamhet som bedrevs i redovisningsbyrån in i det registrerade revisionsbolaget. Det förvärvade bolaget ägs dock fortfarande av det registrerade revisionsbolaget, men det bedriver ingen verksamhet.

Det vilande bolaget är inte ett revisionsföretag. Det registrerade revisionsbolagets ägande i det vilande bolaget är inte fråga om en placering av överlikviditet. Det vilande bolaget bör dock kunna ses som ett sådant företag som avses i 11 § andra stycket. Detta trots att någon verksamhet inte bedrivs i bolaget.

Det kan dock finnas skäl för registrerade revisionsbolag att avveckla vilande bolag. En förändrad verksamhetsinriktning i det vilande bolaget skulle kunna göra ägandet otillåtet.

4 Avslutande kommentarer och vägen fram

Denna tematillsyn utgick från antagandet att det kunde ifrågasättas om 10 § 2 revisorslagen har en ändamålsenlig utformning med hänsyn till vad som var lagstiftarens avsikt. Utfallet har till viss del bekräftat detta antagande. I tematillsynen har det framkommit att uttrycket ”naturligt samband” i bestämmelsen lätt misstolkas och blandas ihop med samma uttryck på andra ställen i lagstiftningen.

Tematillsynen har även lett till iakttagelser kring andra bestämmelser om ägande och struktur.

En sådan iakttagelse som kunnat göras är att synen och kraven på ”ägarbolag” skiljer sig åt beroende på var de förekommer i revisionsföretagets struktur, inskjutna eller längst ned. Detta gör att bestämmelser där begreppet ägarbolag förekommer kan vara svåra att tillämpa.

Det har också kunnat konstateras att det i vissa fall funnits osäkerhet kring att utspädningsregeln i 15 § andra stycket revisorslagen ska tillämpas genom en beräkning och inte genom en tolkning av det bestämmande inflytandet eller kontrollen.

Lagstiftarens intentioner, att andra än revisorer till viss del ska kunna äga registrerade revisionsbolag och att revisionsföretag ska kunna äga annat än sådant med direkt koppling till revisionsverksamheten, är koncept med betydande inskränkningar. Reglerna har förändrats över tid och det finns faktorer som talar för att ytterligare förändringar kan vara önskvärda. Den lämpligaste utformningen av reglerna bör ses i ett bredare perspektiv där samhällsutvecklingen spelar en betydande roll. Det är önskvärt både för branschen och för myndigheten att reglerna och hur de ska tillämpas är tydliga. Revisorsinspektionen är öppen för en fortsatt diskussion i dessa frågor och en översyn av reglernas utformning.